

Rozkład materiału do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 4

Rozkład materiału uwzględnia zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

W związku z uszczupleniem przez MEN podstawy programowej, w rozkładzie materiału zmniejszyła się liczba godzin na realizację obowiązkowych zagadnień. Uzyskane w ten sposób dodatkowe godziny pozostają do dyspozycji nauczyciela w trakcie roku szkolnego. Zgodnie z założeniami MEN: *Ograniczony zakres treści nauczania – wymagań szczegółowych – da nauczycielom i uczniom więcej czasu na spokojniejszą i bardziej dogłębną realizację programów nauczania.*

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Liczba godzin
Rozdział I: Z historią na Ty			
1. Historia – nauka o przeszłości	– historia jako nauka o przeszłości; – historia a baśnie i legendy; – efekty pracy historyków i archeologów; – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział.	– wyjaśnia, na czym polega praca historyka (III.1) – rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych (III.3) – odróżnia historię od dziejów legendarnych (III.4)	1
2. Historia wokół nas	– znaczenie pamiątek rodzinnych; – drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny; – „wielka” i „mała” ojczyzna; – patriotyzm jako miłość do ojczyzny; – sposoby wyrażania patriotyzmu; – „małe ojczyzny” i ich tradycje; – znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, region, mała ojczyzna, patriotyzm.</i>	– zbiera informacje na temat historii swojej rodziny, gromadzi pamiątki rodzinne i opowiada o nich (I.1) – poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje (I.2) – wiąże najważniejsze zabytki i symbole kultury polskiej z właściwymi regionami (II.3)	1
3. Mieszkamy w Polsce	– państwo polskie i jego krainy historyczne; – mój region częścią Polski;	– zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn narodowy), najważniejsze święta narodowe i	1

	<ul style="list-style-type: none"> – naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium; – dziedzictwo narodowe; – polskie symbole narodowe; – polskie święta państwowe ; – znaczenie terminów: <i>naród, kraina historyczna, symbole narodowe, Polonia.</i> 	<p>państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie (II.1)</p> <p>– wiąże najważniejsze zabytki i symbole kultury polskiej z właściwymi regionami (II.3)</p>	
4. Czas w historii	<ul style="list-style-type: none"> – chronologia i przedmiot jej badań; – oś czasu i sposób umieszczania na niej dat; – podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>); – cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki; – epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne. 	– wskazuje sposoby mierzenia czasu w historii i posługuje się pojęciami chronologicznymi (III.2)	1
5. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> – obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami; – określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia; – podział czasu na wieki i półwiecza. 	– wskazuje sposoby mierzenia czasu w historii i posługuje się pojęciami chronologicznymi (III.2)	1
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> – podobieństwa i różnice między mapą a planem; – znaczenie mapy w pracy historyka; – odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej; – najstarsze mapy świata. 	– rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych (III.3)	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału I			2
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów			

1. Mieszko I i chrzest Polski	<ul style="list-style-type: none"> – słowiańskie pochodzenie Polaków; – księżę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski; – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą; – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: <i>plemię, Słowianie, Piastowie.</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o księciu Mieszku i ceskiej Dobrawie – chrzcie Polski (IV.1)	1
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	<ul style="list-style-type: none"> – misja świętego Wojciecha u Prusów; – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III; – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem; – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski; – znaczenie terminów: <i>misja, Prusowie, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, biskupstwo, koronacja, gród, drużyna, wojowie.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Bolesławie Chrobrym – pierwszym królu – i zjeździe w Gnieźnie (IV.2) – misja św. Wojciecha (treści dodatkowe – 2) 	1
*W średniowiecznym klasztorze	<ul style="list-style-type: none"> – zakony chrześcijańskie; – życie w klasztorze; – wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa; – rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa; – najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie; – znaczenie terminów: <i>zakon, reguła zakonna, skryptorium, mnich, klasztor.</i> 	– zakony w Polsce. Rozwój piśmiennictwa i rolnictwa (treści dodatkowe – 2, nieobowiązkowe)	1
3. Polska Kazimierza Wielkiego	– Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów;	– sytuuje w czasie i opowiada o Kazimierzu Wielkim – ostatnim z Piastów (IV.3)	1

	<ul style="list-style-type: none"> – reformy Kazimierza Wielkiego; – zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka; – umocnienie granic państwa (<i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>); – utworzenie Akademii Krakowskiej; – znaczenie terminu: <i>żak, uniwersytet</i>. 	– sytuuje w czasie i opowiada o [...] krakowskich żakach (IV.5)	
*Rycerze i zamki	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczni rycerze i ich rola; – funkcje i wygląd zamków; – od pazia do rycerza; – uzbrojenie rycerskie; – turnieje rycerskie; – kodeks rycerski; – znaczenie terminów: <i>rycerz, zamek, paż, giermek, pasowanie, kopia, fosa, herb</i>. 	– zamki i rycerze. Znaczenie, uzbrojenie, obyczaje (treści dodatkowe – 3, nieobowiązkowe)	1
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> – objęcie władzy przez Jadwigę; – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki; – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie; – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę; – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej; – zagrożenie ze strony Krzyżaków; – znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i>. 	– sytuuje w czasie i opowiada o królowej Jadwidze, Władysławie Jagielle, unii polsko-litewskiej [...] (IV.4)	1
5. Bitwa pod Grunwaldem	– bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze.	– sytuuje w czasie i opowiada o [...] zwycięstwie grunwaldzkim (IV.4)	1
6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> – Mikołaj Kopernik i jego życie; – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie <i>Wstrzymał Słońce</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o Mikołaju Koperniku [...] (IV.5)	1

	<i>i ruszył Ziemię;</i> – dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii; – znaczenie terminu: <i>astronomia</i> .		
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału II			2
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej			
1. Jan Zamoyski i złoty wiek Polski	– Złoty wiek w dziejach Rzeczypospolitej; – kariera polityczna i wojskowa Jana Zamoyskiego; – Zamość – miasto renesansowe; – znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman</i> .	– sytuuje w czasie i opowiada o Janie Zamoyskim – wodzu i mężu stanu (IV.6) – złoty wiek kultury polskiej [...] (treści dodatkowe – 4)	1
2. XVII wiek – stulecie wojen	– potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego; – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego; – król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami; – rola husarii w polskich sukcesach militarnych; – znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz</i> .	– sytuuje w czasie i opowiada o królu Janie III Sobieskim i innych bohaterach wojen XVII w. (IV.7)	1
*Czasy stanisławowskie	– ideały epoki oświecenia; – dokonanie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego; – ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie; – kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele; – zabytki budownictwa i architektury polskiej 2 poł. XVIII w.; – znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, kadet</i> ,	– obiady czwartkowe króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Rozkwit kultury za ostatniego króla (treści dodatkowe – 7, nieobowiązkowe)	1

	<i>mecenas, obiady czwartkowe.</i>		
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w.; – Konstytucja 3 maja; – rozbiory Polski dokonane przez Rosję, Prusy i Austrię; – dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r.; – bitwa pod Raławicami i rola kosynierów; – klęska powstania i III rozbiór Polski; – znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Tadeuszu Kościuszcze i kosynierach spod Raławic (IV.8) – zna [...] najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie (II.1.) 	1
4. Legiony Polskie i hymn narodowy	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej; – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady; – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich; – Józef Wybicki – autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>; – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>; – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski; – znaczenie terminów: <i>emigracja, hymn państwowy.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Janie Henryku Dąbrowskim i Józefie Wybickim oraz polskim hymnie (IV.9) – zna symbole narodowe ([...] hymn narodowy) [...] (II.1) 	1
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – branka i wybuch powstania styczniowego; – wojna partyzancka; – funkcjonowanie państwa powstańczego; – Romuald Traugutt dyktatorem powstania; – represje po upadku powstania styczniowego; – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Romualdzie Traugutcie i powstańczym państwie (IV.10) 	1

	<i>konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, Syberia.</i>		
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	<ul style="list-style-type: none"> – edukacja Marii Skłodowskiej na ziemiach polskich; – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet; – kariera naukowa Marii Skłodowskiej-Curie; – Nagrody Nobla przyznane Marii Skłodowskiej-Curie; – polscy nobliści; – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, rad, polon, laureat.</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o Marii Skłodowskiej-Curie – laureatce Nagrody Nobla (IV.11)	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału III			2
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce			
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> – Wybuch I wojny światowej; – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej; – odzyskanie niepodległości przez Polskę; – Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa; – walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska; – Narodowe Święto Niepodległości; – znaczenie terminów: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa, orlęta lwowskie.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Józefie Piłsudskim i jego żołnierzach (IV.12) – Bitwa Warszawska 1920 r. (treści dodatkowe – 9) – zna [...] najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie (II.1.) 	1
*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> – Rosja Sowiecka i komunizm; – wojna polsko-bolszewicka; – Bitwa Warszawska i jej legenda; 	– Bitwa Warszawska 1920 r. (treści dodatkowe – 9)	

	– 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego.		
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> – problemy odrodzonej Polski; – zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy; – Gdynia polskim oknem na świat; – znaczenie terminów: <i>Wolne Miasto Gdańsk</i>. 	– sytuuje w czasie i opowiada o Eugeniuszu Kwiatkowskim i budowie Gdyni (IV.13)	1
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch II wojny światowej; – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją; – działalność Armii Krajowej; – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy); – akcja pod Arsenalem; – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia; – znaczenie terminów: <i>okupacja, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i>. 	– sytuuje w czasie i opowiada o „Zośce”, „Alku”, „Rudym” i „Szarych Szeregach” (IV.14)	1
4. „Żołnierze niezłomni”	<ul style="list-style-type: none"> – przejście władzy w powojennej Polsce przez komunistów – polityka komunistów wobec polskiego podziemia; – działalność wojenna i powojenna Witolda Pileckiego; – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: <i>komuniści, obozy zagłady, opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”</i>. 	– sytuuje w czasie i opowiada o Witoldzie Pileckim – jego wojennych i powojennych wyborach, Danucie Siedzikównie, „Ince” (IV.15)	1

5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	<ul style="list-style-type: none"> – dzieciństwo i początki kapłaństwa Karola Wojtyły; – opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu; – wybór Karola Wojtyły na papieża; – pielgrzymki papieża do ojczyzny (<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>); – wsparcie Kościoła dla opozycji; – Jan Paweł II jako papież pielgrzym; – znaczenie terminów: <i>papież, teologia, pielgrzymka, konklawe, kardynał, prymas, pontyfikat.</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o papieżu Janie Pawle II i jego pierwszej pielgrzymce do Polski (IV.16)	1
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> – warunki życia w PRL; – strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność”; – bohaterowie „Solidarności”: Lech Wałęsa i Anna Walentynowicz, – wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji; – przełom 1989 r. i upadek komunizmu; – znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, solidarność, stan wojenny, Okrągły Stół, demokracja.</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o „Solidarności” i jej bohaterach (IV.17)	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału IV			2